



Kortlægning af rekreative oplevelser

Grønne områder i byerne danner rammen om en lang række rekreative oplevelser og aktiviteter. Den rekreative værdi hænger sammen med, om et område rummer mulighed for oplevelser og udfoldelse af rekreative aktiviteter, der svarer til de besøgenes behov og ønsker. To danske kommuner har afprøvet et kortlægningsværktøj, som kan bruges i den grønne forvaltning.

I regi af PartnerLandskab har Skov & Landskab sammen med Kommunale Park- og Naturforvaltere samt Odense og Københavns Kommuner undersøgt, hvordan kortlægning af rekreative oplevelser i grønne områder kan anvendes i planlægning i park- og naturforvaltningen.

Projektet har øget de deltagende kommuners forståelse for, hvordan borgernes rekreative oplevelser kan tænkes ind i planlægningen og forvaltningen af byens grønne områder.

Hovedkonklusionen er, at det kan være nyttigt at italesætte de rekreative oplevelser i grønne områder. Ofte tænkes oplevelser ind i form af funktioner som f.eks. kælkebakker, blomsterbede, soppebassiner og grills. Kortlægningen af rekreative oplevelser indeholder dog en mere systematisk og underbygget tilgang. Derved bidrager kortlægningen af rekreative oplevelser med et væsentligt lag af information til brug i den daglige forvaltning og planlægning.

Undersøgelsen har omfattet tre workshops med deltagelse af forskere, studerende og park- og naturfor-



Et eksempel på hvordan det gøres i praksis. Her er det Sankt Jørgens Park, Odense, der er opdelt i udvalgte zoner. Inden for hver zone er graden af de forskellige typer af rekreative oplevelser registreret.

valtere. Hver workshop har omfattet afprøvning af praktisk kortlægning samt gruppearbejde og diskussioner omkring anvendelsen i en planlægningssituation. Der er udar-

bejdet to delrapporter for henholdsvis Sankt Jørgens Park i Odense og Kastrup Fort i København. Læs mere på www.sl.life.ku.dk/PartnerLandskab.

Kortlagte rum og oplevelser i Skt. Jørgens Park								
Rum	Oplevelser							
	Natur	Artsrige	Fredfyldte	Rumlige	Tryk udfoldelse	Fri udfoldelse	Sociale	Kultur
1	-	-	-	-	-	2	1	-
2	-	-	-	-	1	-	-	-
3	-	-	-	-	2	-	-	-
4	-	-	-	-	-	1	-	-
5	-	-	-	(1)	-	(2)	(1)	-
6	-	-	-	-	-	1	-	-
7	1	-	-	-	-	-	-	-
8	1	1	1	-	-	-	-	-
9	1	1	2	-	-	-	-	-
10	1	-	-	-	-	-	-	-
11	-	-	1	1	-	-	-	-
12	-	-	1	-	-	-	-	-
13	-	-	-	-	-	-	-	-
14	-	-	-	-	1	-	1	-
15	-	-	-	-	-	-	-	-
Farvekodning for oplevelser:				1 svag	2 god	3 stærk	- ikke til stede	

Hvad er oplevelser?

En oplevelse er en umiddelbar mental og kropslig tilstand, som vi efterfølgende husker som noget særligt. For det enkelte menneske afhænger oplevelsen af sansninger, følelser, sindsstemning, tanker eller eftertanker. En oplevelse er derfor i første omgang ikke et sprogligt fænomen. En oplevelse kan derfor ikke nødvendigvis »fanges« i et ord eller en enkelt sætning. Det kan derfor være en udfordring at videreforsøge og finde en fælles forståelse af hvad indholdet er, i det vi oplever.

Svensk forskning har igennem de sidste 25 år indkredset en række vigtige oplevelser, der har sammenhæng med det moderne bymenneskes besøg i rekreative grønne områder. Der tales om otte hovedtyper af rekreative oplevelser: Artsrig, fredfyldt, åbent, folkeligt, rumligt, trygt, kulturhistorisk og vildt. Læs mere i Videnblad nr. 3.11-52.

Kortlægning af oplevelser

Kortlægningen af oplevelser i et grønt område foregår ad flere trin. Først skal der være enighed om fortolkningen af oplevelserne samt på hvilket niveau, der skal kortlægges. Dernæst skal selve oplevelserne og deres styrke kortlægges. Det er kommunernes erfaring, at det er muligt at skabe konsensus om forståelsen af oplevelserne ved diskussion og en fælles introduktion til kortlægningen.

Værktøjerne til selve kortlægningen er kuglepen og print af luftfoto. Oplevelser og rum/zoner indtegnes på luftfotoet. I forbindelse med kortlægningen kan der tages noter og fotos som dokumentation for fortolkningen. Efterfølgende kan de kortlagte oplevelser opsættes i en datatabel, og den grafiske gengivelse kan ske i form af temakort eller som overlappende »zonekort«. Kortlægningen kan endeligt indarbejdes i GIS.

En kortlægning af oplevelser kan dog ikke stå alene, men må supple-

res med øvrige analyser af byens/bydelens øvrige tilbud, barrierer og adgangsveje, registrering af faciliteter, inventar, beplantning mm.

Værdi for brugerne

Hvis værktøjet skal bruges fremadrettet i planlægningen og udviklingen af arealerne, bør kortlægningen kobles sammen med en afdækning af de besøgenes brug og præferencer.

Det er imidlertid kommunernes umiddelbare oplevelse, at de otte oplevelser, som de er beskrevet i metoden, ikke er egnede til at indgå direkte i en dialog med besøgende og borgere som diskussionsoplæg. Snarere bør planlæggere og forvaltere tage udgangspunkt i den besøgenes hverdagsprog og situation, når dialogen om oplevelser og præferencer skal sættes i scene. Efterfølgende kan de besøgendes udsagn »oversættes« eller sorteres i forhold til otte hovedtyper af oplevelser.

Kortlægning i sammenhæng med planlægningen

Kortlægning af oplevelser er ikke en eksakt metode men skal tilpasses behovene i den enkelte planlægningssituation. En række temaer skal afklares før og efter den egentlige kortlægning. Det gælder:

1. Sammenhænge i planlægningen (f.eks. de politiske rammer, eksisterende planer og målsætninger samt hvilke ressourcer, der er til rådighed)
2. Kortlægning af oplevelser (som det er beskrevet ovenfor)
3. Behov og ønsker (f.eks. afdækning af besøgenes eller lokale brugergruppers præferencer)
4. Handling og udvikling (f.eks. hvilke tiltag kan der anbefales)
5. Kommunikation (f.eks. hvordan formidles kortlægningen grafisk og hvem er målgruppen?)

De fem temaer udgør en interaktiv ramme, hvor hvert tema afhænger af hinanden. Det nytter ikke meget f.eks. at udarbejde en kortlægning, der ikke kan indpasses i den over-

ordnede planlægning eller at forsøge en afdækning af præferencer, der ikke er ressourcer til at gennemføre.

Udfordringer og metodeudvikling

Anvendelse af oplevelser i planlægningen rummer en række udfordringer og uafklarede spørgsmål.

Hvis kortlægningen anvendes på et overordnet niveau, er det vigtigt, at kortlægningen er ensartet over tid og sted. Det er et problem, hvis forskellige personer ikke kortlægger på det samme grundlag. Sammenligninger af forskellige grønne områder kan således blive unøjagtige og dermed miste troværdighed. Vejrlig og personlige dagsstemninger kan ligeledes være med til at påvirke kortlægningen.

Herudover kan det være et problem, at hver hovedtype af oplevelse findes i forskellige typer af områder og i områder med forskellige karakteristika. F.eks. vil oplevelsen »Tryk udfoldelse«, typisk være til stede på en veldesignet legeplads, men kan også være til stede i områder, der er anlagt til andre formål eller anvendes af andre brugergrupper som eksempelvis en petanque-bane. Selvom sådanne områder bidrager til den samme oplevelse, kan de godt være i konflikt med hinanden og svække den overordnede, men samme hovedtype af oplevelse.

Et vigtigt fokus

Projektet understreger, at oplevelsesperspektivet udgør et vigtigt fokus i planlægning og forvaltning af grønne områder, og at der kan være god mening i at forsøge at systematisere dette arbejde. På trods af et forholdsvist lille budget, er det lykkedes at sætte fokus på en række centrale spørgsmål og temaer, der kan være med til at videreudvikle den eksisterende metodiske ramme. En fremtidig tættere kobling med erfaringer i andre lande kan også være et bidrag til metodeudviklingen herhjemme.

Karen Sejr & Christian Lindholst

